

Luthers

'Luthers', is onze roepnaam in Nederland; naar de hervormer Maarten Luther. Hij is nog altijd een bron van inspiratie voor geloven als levenshouding. Maar eigenlijk heten wij 'evangelisch-luthers'. 'Evangelisch' was de aanduiding van Luther zelf. Want hij ontdekte voor zichzelf opnieuw het Evangelie in zijn pure kracht en uitstraling. Zoals hij in zijn beroemde 95 stellingen poneerde: *'De ware schat der Kerk is het heilig Evangelie van de heerlijkheid en de genade van God.'* Luther wilde zich niet meer, zoals toen hij nog monnik was, laten leiden door een streven naar een steeds volmaakter leven, maar slechts door het vertrouwen op God. Een God die onvoorwaardelijk liefheeft. De wereld, het leven, zijn geloof ging open.

Vanzelfsprekend internationaal

Lutheranen vormen een (klein) deel van de Protestantse Kerk in Nederland. Internationaal is de Lutherse Kerk verbonden met de Lutherse Wereld-Federatie. Van veel Lutheranen in Nederland liggen de familiewortels in Scandinavië, Duitsland of Polen. Dat verrijkt de gemeente met verschillen en maakt bewust van de wereldwijde kerk. Lutherse gemeentes zijn slechts in de steden te vinden en hebben een functie voor de hele regio. Tot de Amersfoortse Lutherse gemeente horen bijvoorbeeld ook mensen uit Eemnes, Baarn, Soest, Woudenberg, Leusden, Hoogland, Putten, Ermelo, Nijkerk, Zeewolde en Harderwijk.

Maarten Luther: een kleurrijk figuur in een boeiende tijd.

Luther werd geboren op 10 november 1483 in Eisleben en omdat hij de volgende dag, de naamdag van Martinus van Tours (Sint-Maarten, 11 november), werd gedoopt, kreeg hij die naam: Maarten.

Hij studeerde rechten en theologie, werd Augustijner monnik (1506) en hoogleraar aan de Universiteit van Wittenberg. De publicatie van zijn academische stellingen tegen de handel in aflaten betekende een breuk met de Katholieke Kerk en de paus. Daarmee werd die gebeurtenis op 31 oktober 1517 het symbolische begin van de Reformatie en de geboortedag van het Protestantisme.

Wat is nu typisch Luthers?

Er zijn enige theologische verschillen rondom het ambt, het avondmaal en de leer van de rechtvaardiging, maar de praktijk van alle (zon)dag verschilt niet veel van andere PKN-kerken die een oecumenisch-protestantse liturgie vieren. Luther vermaande zijn

volgelingen dan ook dat ze zich niet 'Luthers' zouden noemen, maar 'Christelijk'. Vrijheid, vreugde in het vieren, liefde voor muziek, het besef van Gods genade en nabijheid in woord en sacrament en een sterk wij-gevoel tekent de Lutherse traditie.

Vrijheid en vreugde

De beweging van de Reformatie die in de 16^e eeuw ontstond, wordt gekenmerkt door vrijheid, want het gezag van Paus, bisschop en priester wordt niet erkend. Voortaan draagt ieder zelf verantwoordelijkheid voor leven en geloof. Het geloof in Gods nabijheid en zijn bewogenheid met mensen is een grote bron van vreugde. In de Middeleeuwen was de grote angst van mensen dat ze in de hel terecht zouden komen. Je kon de hemel 'verdienen' door goed te leven. Luther heeft daar als monnik ook zijn best voor gedaan. Maar hoe weet je of jouw doen en laten voor God goed genoeg is? Lezend in de Brief van Paulus aan de Romeinen ziet Luther opeens: of ik genade krijg hangt niet van mij af, maar van God. Het betekende het afwerpen van een grote last van verboden en van een voortdurend schuldgevoel en een zich afvragen of je het wel goed doet. Een mens mag leven vanuit een grote opluchting en vreugde. "Goddank! Het is goed. Ik hoef God niet te verdienen; Hij is er al voor mij." Dit fundamentele inzicht verschaft vrijheid om mens te zijn op aarde.

Het gewone leven

Dat gewone, aardse leven wordt beleefd als door God gegeven. Het mag aanvaard worden uit Zijn hand. De monnik Luther liet het kloosterleven achter zich, trouwde, kreeg kinderen en genoot van wat God allemaal voor mensen bestemd heeft. Die beaming van het leven vind je nog altijd terug in het lutherse.

Bijbel

Luther was hoogleraar Oude en Nieuwe Testament. Met de Bijbel omgaan was zijn vak, maar vooral zijn grote liefde. Hij vertaalde de Bijbel in het Duits, en maakte daarbij gebruik van de recente kritische uitgave van de Griekse tekst door de grote geleerde en humanist Erasmus. In 1522 was het Nieuwe Testament in vertaling gereed, in 1534 ook het Oude Testament. Voor Luther was een Bijbelverhaal geen geschiedenis van lang geleden, hij legde alle nadruk op het nu, op de situatie van zijn toehoorders. En dat kon hij heel authentiek, met aansprekende beelden en met humor.

Bij Lutheranen vind je daarom geen fundamentalisme, geen Bijbel als eeuwige waarheid, 'van kافت tot kافت', maar het geloof dat de Bijbel mij aanspreekt, daar waar ik nu ben. Het hart van de Bijbel is Jezus Christus. Hij is het heil, Gods liefde die van alle bladzijden je tegemoet straalt.

Zingen en muziek

Luther hield van muziek en heeft veel liederen geschreven. In zijn tijd werd de mis alleen door de priester en het koor gezongen, in het Latijn. De gewone mensen kwamen er niet aan te pas. Luther zorgde ervoor, dat de gemeente zelf ging zingen.

Lutherse componisten als Bach en Buxtehude maakten liederen en cantates. Die zang-traditie en liefde voor muziek is altijd gebleven. Om de gemeente een eigen actieve rol te geven vertaalde Luther de Latijnse mis in het Duits, de structuur van de mis liet hij onveranderd. Sinds de vijftiger jaren gebruiken de meeste Lutherse gemeentes weer een liturgie die teruggaat op de mis (de oecumenisch -protestantse liturgie). De nadruk in

deze liturgie ligt op een feestelijke 'hoge' toon, het vieren dat God naar ons toegekomen is en met ons is.

*Uw stem, Heer, hebben wij gehoord,
het wonder van uw heilig woord,
van Jezus die uw beeltenis
en die het hart der schriften is.*

(Lied 722 uit het nieuwe liedboek,
tekst van Jaap Zijlstra naar Luthers lied
'Erhalt uns, Herr, bei deinem Wort')

Avondmaal

Een keer per maand vieren we het Avondmaal, staande in een kring. Ieder mag deelnemen aan het Avondmaal, zonder eerst aan voorwaarden te hoeven voldoen. Zoals Luther het zei: "Ik kom niet met mijn waardigheid of door mijn waardigheid, maar als de mens die ik ben." Ieder persoonlijk krijgt brood en wijn aangereikt. Christus is daarin nabij, en Hij is zelf de gastheer. Als afsluiting geven we elkaar de hand en bidden samen.

Luthercitaten

Luther was goed in one-liners, kernachtige, pakkende uitspraken. Had hij in de 21^e eeuw geleefd, hij zou een enthousiast twitteraar zijn geworden!

- "Zelfs al zou ik weten dat morgen de wereld vergaat, dan zou ik toch vandaag mijn appelboompje planten."
- "Het geloof is ten diepste niets anders dan getrooste vertwijfeling."
- "Denken jullie dat het wonder van Kerst voor koeien of paarden bedoeld was?! Nee, het is voor ons, mensen!"

De Lutherse beeldmerken: de Luther-roos en de zwaan

*'De Gereformeerden hebben een haantje,
de Luthersen een zwaantje,
de Roomsens hebben een kruisje
en de Mennisten een houten huisje.*

De Tsjechische theoloog Johannes Hus, een voorloper van de Reformatoren, werd vanwege ketterij op 6 juli 1415 tot de brandstapel veroordeeld. Luther komt daar in 1531 op terug en schrijft: 'Johannes Hus heeft, toen hij uit de gevangenis naar het Boheemse land schreef, over mij voorspeld, zeggend tegen zijn beulen: "Gij zult nu een gans ['hus' is het Boheemse woord voor 'gans'] braden, maar over 100 jaar zult gij een zwaan horen zingen, die gij zult moeten verdragen en daar zal het ook bij blijven, zo God het wil.'".' Dat de zwaan gezien werd als een muzikale vogel, die zingend met vreugde sterft (zwanenzang!), sprak Luther ook zeer aan. Zo werd de zwaan symbool van de Lutherse kerk.

De Lutherroos

De Lutherroos of het Lutherzegel was oorspronkelijk een persoonlijk zegel, door Maarten Luther ontworpen als een uitdrukking van zijn theologie en geloof waarmee hij zijn autorisatie gaf aan zijn correspondentie.

In een brief in 1530 schrijft Luther over het zwarte kruis in het rode hart: [dat is] 'om mijzelf steeds in herinnering te brengen dat het geloof in de gekruisigde ons zalig maakt en ons behoudt ten leven.' Het hart staat in een witte roos om aan te duiden dat het geloof vreugde, troost en vrede geeft. Wit is de kleur van feest en van de

engelen. Het hemelsblauw eromheen verwijst naar de hemelse vreugde waar we in geloof nu al deel aan hebben, door de hoop. En om dat alles een gouden ring, symbool van eeuwigheid (ring) en kostbaarheid (goud).

Refo 500

Wereldwijd wordt toegewerkt naar de feestelijke viering van 500 jaar reformatie in 2017.

Meer informatie op www.luthersekerkamersfoort.nl